

ข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนยุติธรรมของศาลทหาร
ในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก อรรถพล เผี้ยวपालชน
รองผู้อำนวยการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ
กรมพระธรรมนูญ

วิทยาลัยการทัพบก
กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พินเอก อรรถพล แผ้วพาลชน
เรื่อง	ข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา
วันที่	1 กันยายน 2560 จำนวนคำ: 6,215 จำนวนหน้า: 15
คำสำคัญ	ศาลทหาร ในเวลาไม่ปกติ การอุทธรณ์ฎีกา
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

ศาลทหาร เป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของชาติที่จะมีส่วนเสริมสร้างความมั่นคง รักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ และดำรงไว้ซึ่งหลักความยุติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักสิทธิเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศาลทหารในเวลาปกติ มี 3 ชั้น ได้แก่ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด แต่หากเมื่อบ้านเมืองอยู่ในเวลาที่มีการรบ เวลาที่มีสถานะสงคราม หรือเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก จะมีผลต่อระบบกระบวนการยุติธรรมในศาลทหารที่มีเขตอำนาจในพื้นที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกให้แปรสภาพจากศาลทหารในเวลาปกติ เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ การพิจารณาพิพากษาคดีต่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารจะเหลือเพียงชั้นเดียว คู่ความไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้ เมื่อศาลทหารชั้นต้นได้มีคำพิพากษาเป็นประการใดแล้ว ถือเป็นที่สุดตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61

จากการศึกษาค้นคว้าข้อกฎหมาย งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการต่างๆ ทำให้พบข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องความเด็ดขาด รวดเร็ว ในการดำเนินคดี โดยลดกระบวนการพิจารณาคดีจากระบบ 3 ศาล เหลือเพียงศาลเดียว คู่ความไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลที่สูงกว่าได้อีก ก่อให้เกิดผลเสียในการอำนวยความสะดวกแก่จำเลยเป็นอย่างมาก โดยจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหากกฎหมายเปิดช่องให้จำเลยสามารถยื่นอุทธรณ์ฎีกาได้ ก็จะเป็นการเยียวยาให้แก่คู่ความได้

2. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษา (Review) ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งหากมีกฎหมายเปิดช่องให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ก็จะเป็นการป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินคดีในศาลทหาร ชั้นต้นได้

3. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากมีหลักการสำคัญเพื่อดำรงความเสมอภาคไว้ว่า “หากมีการใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎเกณฑ์การใช้ที่แตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน” ดังนั้น ศาลทหารในเวลาไม่ปกติจึงควรให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลสูงได้เช่นเดียวกันกับศาลอื่น

4. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากการตราพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 61 อันเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพมิได้มีการบัญญัติเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของคู่ความในการอุทธรณ์ฎีกาและทำให้บุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ว่าบุคคลย่อมมีความเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุในเรื่องใดๆ จะกระทำมิได้

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักสิทธิเสรีภาพให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61 วรรคสอง โดยกำหนดให้ “คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นไปยังศาลทหารสูงสุดได้ และเมื่อศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วจึงให้คดีเป็นอันถึงที่สุด”

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Attapol Paaopanchon
TITLE: Legal Limitation of the Military Court in Abnormal Period Procedure
DATE: 1 September. 2017 **WORD COUNT:** 6,215 **PAGES:** 15
KEY TERMS: Military Courts in Abnormal Periods, Appellant
CLASSIFICATION: Unclassified

Military court is a national judicial organization that supports the national security and public order, maintains the principle of fairness, equality, rights and liberties as provided by the Constitution, which is the supreme law of the democracy country, headed by the King. Normally, the Military court has 3 levels which are the Military Court of First Instance, Military Appeal Court and Military Supreme Court; however, during the wartime or martial law proclamation, the Court transforms to Military Court in Abnormal Periods. During the time, there is only level of court available and the right to appeal is suspended. That means the sentence or order of the Military Court of First Instance is final as provided by Section 61 of the Act on the Organization of Military Court B.E. 2498.

As researched from laws, researches and academic documents, limitations of the procedure of the court in abnormal periods in terms of right to appeal are found as follows.

1. Military Court in Abnormal Periods mainly focuses on quickness and effectiveness of the procedure by reducing the level of courts from 3 levels to one level; therefore, the parties are no longer able to appeal their cases to the higher level of court, that causes negative impacts to the right of the accused to obtain judicial fairness since the accused cannot fully defend themselves unless the law allows them to do so.

2. Restriction on appeal contradicts to the judicial review principle, which intends to review or to check to procedural error and

protect the right of the accused. Should the law permit the right to appeal during the period that would prevent and correct the errors, if any, which occur during the procedure of the Military Court of First Instance.

3. Prohibition on the right to appeal contravenes the Constitution right on equality that “the application of different rules shall be relevant to substance of those different rules; however, if the matter of facts and the surrounding circumstances are the same, the applicable rules shall be the same”. Consequently, the Military Courts in Abnormal Period should permit the right of the parties to appeal as other courts do.

4. The Restriction on the right to appeal contradict the principle of rights and liberties as stated in the Constitution because the enactment of the Act on the Organization of Military Court B.E. 2498 Section 61 which is a provision that restrict the rights did not state any rational or necessity of such restriction, which limits the protection a person is supposed to obtain in accordance with the Constitution.

In order to provide fairness and to maintain the rules of law, principle of equality, rights and liberties of the military judicial system, I think Section 61 of the Act on the Organization of Military Court B.E. 2498 should be amended to provide that “the parties is eligible to file the appeal of the Military Court of First Instance sentences or orders to the Military Supreme Court, the decision of the Military Supreme Court is final.”

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา” ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานในศาลทหารกรุงเทพ และกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลในการทำวิจัย

กราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง พลตรี อำนวยศักดิ์ วิวัฒน์วานิช ตุลาการพระธรรมนูญ หัวหน้าศาลทหารกรุงเทพ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ให้คำแนะนำแนวทางในการศึกษาสืบค้นแนวคิด ทฤษฎี และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ พันเอก หญิง กนิษฐา ฐิติวัฒนา ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข จนทำให้เอกสารวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหาร ในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา

การรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางการทหาร เนื่องจากการทหารมีบทบาทสำคัญในการป้องกันประเทศ ศาลทหารจึงเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของชาติที่จะมีส่วนเสริมสร้างความมั่นคงรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ และดำรงไว้ซึ่งหลักความยุติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักสิทธิเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ดังนั้น การศึกษาข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหาร ในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา จะนำมาสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้เหมาะสม อันเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติ เพื่อบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ภายใต้กรอบการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดสู่แนวระนาบมากขึ้น กำหนดหรือปรับแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ และต่อเนื่อง¹

ระบบศาลทหารของประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏตั้งแต่สมัยอยุธยาและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูประบบการศาลใหม่ โดยให้ศาลทั้งหมดสังกัดกระทรวงยุติธรรม ยกเว้นศาลทหารให้สังกัดกระทรวงกลาโหม ศาลทหารมีการแบ่งลักษณะการจัดโครงสร้างเป็น 3 ลักษณะ คือ ศาลทหารในเวลาปกติ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึก

ศาลทหารในเวลาปกติ มี 3 ชั้น คือ

1. ศาลทหารชั้นต้น ประกอบด้วย ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามพื้นที่ปกครองทหารของมณฑลทหาร มีอำนาจพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมีศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า ศาลประจำหน่วยทหาร มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่แต่มีเขตอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดอยู่ในหน่วยทหารนั้นๆ เท่านั้น

2. ศาลทหารกลาง เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น
3. ศาลทหารสูงสุด เป็นศาลชั้นสูงสุด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง²

แต่หากเมื่อบ้านเมืองอยู่ในเวลาที่มีการรบ เวลาที่มีสถานะสงคราม หรือเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก จะมีผลต่อระบบกระบวนการยุติธรรมในศาลทหารที่มีเขตอำนาจในพื้นที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกให้แปรสภาพจากศาลทหารในเวลาปกติที่มาเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ การพิจารณาพิพากษาคดีต่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีเพียงชั้นเดียวจะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้ เมื่อศาลทหารชั้นต้นได้มีคำพิพากษาเป็นประการใดแล้ว ถือเป็นที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61³ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมของศาลยุติธรรมจะเห็นได้ว่าไม่มีบทบัญญัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ตัดสิทธิมิให้จำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในเวลาไม่ปกติแต่อย่างใด

วิธีพิจารณาคดีของศาลทหาร มีหลักทั่วไปตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องวิธีพิจารณาความอาญาของศาลทหารไว้ในมาตรา 45 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า วิธีพิจารณาความอาญาทหาร ให้นำกฎหมาย กฎ และข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎ และข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติไว้ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้⁴ โดยมีกระบวนการ ได้แก่ การสอบสวน การค้น การจับกุม การควบคุมตัว (หมายขัง) การปล่อยชั่วคราว (หมายปล่อย) การฟ้องคดีอาญา การอุทธรณ์ฎีกา

จากสถานการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองหลายกลุ่มได้ทำการชุมนุมประท้วงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล ตลอดจนพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และมีกลุ่มผู้ไม่หวังดีสร้างสถานการณ์ความรุนแรง ด้วยการใช้อาวุธสงครามต่อประชาชน และสถานที่สำคัญอย่างกว้างขวาง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดเหตุการณ์จลาจล และความไม่สงบเรียบร้อยอย่างรุนแรงในหลาย

พื้นที่อันกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช 2457 ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคมพุทธศักราช 2557 เวลา 03.00 น. เป็นต้นไป⁵ ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจศาลทหารในการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางอาญาบางประเภทรวม 4 ฉบับ ได้แก่

1. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้บรรดาคดีความผิดตามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรและในระหว่างที่ประกาศนี้ใช้บังคับอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา 107 - 112 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา 113 - 118 ยกเว้นความผิดซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และความผิดตามประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ⁶
2. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 38/2557 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้บรรดาคดีความผิดที่อยู่ในอำนาจศาลทหารพิจารณาพิพากษิตามประกาศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 37/2557 และประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับอื่น ถ้าคดีใดประกอบด้วยกรกระทำหลายอย่างเกี่ยวโยงกัน แม้แต่ละอย่างจะเป็นความผิดได้ในตัวเอง และไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ให้อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณาพิพากษาคดีด้วย⁷
3. คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้ผู้มีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะแต่การสงครามนำมาส่งมอบให้นายทะเบียนท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ภายในวันที่ 10 มิถุนายน 2557 ให้ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ไม่ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนให้มีความผิดต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 2 ปี - 20 ปี⁸

4. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 50/2557 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดฐานมีหรือใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือ วัตถุระเบิดที่ใช้แต่การสงครามที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ไม่ว่าจะมิข้อหาว่ากระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ที่กระทำตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา เป็นต้นไป ให้เป็นคดีอยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณาพิพากษา ยกเว้นความผิด ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และประกาศฉบับนี้ไม่มีผลกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว⁹

ศาลทหารในเวลาปกติมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามประกาศทั้ง 4 ฉบับ เฉพาะบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 16 แต่เมื่อศาลทหารได้แปรสภาพเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติจากการประกาศกฎอัยการศึก รวมทั้งได้มีได้มีประกาศและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวข้างต้น ทำให้ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ความผิดต่อประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนที่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ใด ทั้งบุคคลพลเรือนหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารต้องอยู่ภายใต้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารเท่านั้น และศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามประกาศและคำสั่งทั้ง 4 ฉบับดังกล่าว¹⁰

การสังเคราะห์ข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อกฎหมาย งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการต่างๆ สามารถสรุปปัญหาการวิจัยใน 4 ประเด็นหลัก ได้ดังนี้

1. ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องความเด็ดขาดรวดเร็วในการดำเนินคดีก่อให้เกิดผลเสียในการอำนวยความยุติธรรมแก่จำเลยหรือไม่
- จากการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ พบว่าศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องความเด็ดขาดรวดเร็วในการดำเนินคดี

โดยลดกระบวนการพิจารณาคดีจากระบบ 3 ศาล ได้แก่ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลางและศาลทหารสูงสุด เหลือเพียงศาลเดียว คือ ศาลทหารชั้นต้น ซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นถือเป็นที่สุด คู่ความไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลที่สูงกว่าได้อีก ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61 วรรคสอง

แต่อย่างไรก็ตามการห้ามอุทธรณ์ฎีกาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ก่อให้เกิดผลเสียในการอำนวยความยุติธรรมแก่จำเลยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ต้องยอมรับต่อผลแห่งคำพิพากษา ซึ่งการอุทธรณ์ของจำเลยนั้นเป็นโอกาสที่จะช่วยแก้ไขเยียวยาให้แก่บุคคลที่ถูกตัดสินโดยไม่ได้ถูกต้องหาว่ากระทำความผิด ในประเทศคอมมอนลอว์ที่ใช้ระบบกล่าวหาถือหลักว่าศาลจะตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดได้ก็ต่อเมื่อ โจทก์สามารถนำพยานหลักฐานมานำสืบพิสูจน์ได้จนปราศจากข้อสงสัย การอุทธรณ์จึงเป็นการรักษาสิทธิของจำเลยซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์จริงๆ และช่วยรักษาสิทธิของจำเลยที่จะทักท้วงว่าพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ยังไม่มีน้ำหนักพอในอันที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัยอีกด้วย¹¹

สำหรับกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของไทย ซึ่งเป็นระบบผสมผสานของทั้งระบบกล่าวหา ตามบทบัญญัติมาตรา 227 วรรคสองของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย” สะท้อนให้เห็นแนวความคิดตามระบบกล่าวหาอย่างแจ่มชัดในส่วนของ การตัดสินคดี เพราะในระบบไต่สวนนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลที่จะไต่สวนพยานหลักฐานจนได้ความชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ หากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่ตัดสินลงโทษ หากไม่เพียงพอก็ยกฟ้อง ไม่มีการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย¹² ดังนั้น ตามระบบของศาลไทยเป็นทำนองเดียวกับประเทศคอมมอนลอว์ คือ การที่จำเลยถูกศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษ การอุทธรณ์ยังเป็นช่องทางที่ศาลอุทธรณ์อาจวินิจฉัยว่าที่แท้จริงแล้วพยานหลักฐานยังมีข้อสงสัย และยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลยได้ การอุทธรณ์จึงเป็นคุณแก่จำเลย ในข้อที่ช่วยรักษาสิทธิของจำเลย และเพื่อป้องกันการฉ้อฉลตามหลักการดำเนินคดีอาญา ซึ่งถือว่า เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานและศาลที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องที่กล่าวหา โดยเจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจหน้าที่ค้นหาความจริงโดยไม่มีข้อผูกมัดใดๆ¹³

เมื่อศาลตัดสินอย่างไรแล้ว ย่อมมีผลผูกมัดคู่ความทั้งสองฝ่าย หากไม่ให้มีการอุทธรณ์ หรือฎีกาก็จะเป็นการเปิดช่องให้คู่ความที่ไม่สุจริตอาศัยประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อฝ่ายตน ทำให้ฝ่ายที่สุจริตเสียเปรียบได้¹⁴

2. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษา (Review) หรือไม่

การทบทวนคำพิพากษา (Review) เป็นหลักการสำคัญทางกฎหมาย เพื่อการถ่วงดุล และคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่อาจเกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น โดยตามหลักการทบทวนคำพิพากษา (Review) เป็นกระบวนการพิจารณาตรวจสอบคำพิพากษาของศาลชั้นต้นโดยศาลสูง เพื่อตรวจสอบทบทวนแก้ไข ข้อผิดพลาดบกพร่องที่อาจปรากฏในคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตามความมุ่งหมายที่ว่า คำพิพากษาจะต้องมีความถูกต้องสมบูรณ์ โดยการตรวจสอบทบทวนคำพิพากษา ในคดีอาญาเป็นสิ่งที่เป็นอย่างกับผู้ถูกกล่าวหา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล แม้จะทำงานกันเป็นองค์คณะก็ยังสามารถมีการทำงานที่ผิดพลาดบกพร่องได้ แต่การลงโทษในทางอาญาเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพชีวิตและร่างกายของบุคคลได้
- 2) เพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลในองค์กรเดียวกันและเป็นการตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรมอีกครั้งให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินกระบวนการพิจารณา
- 3) เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ค.ศ. 1966 (International covenant on Civil and Political Rights, 1966) ข้อ 14 (5) บัญญัติว่า “ทุกคนที่ต้องโทษทางอาญามีสิทธิได้รับการพิจารณาทบทวนคำพิพากษาและโทษโดยศาลสูงสุด ตามกฎหมาย จำเลยในคดีอาญาใดๆ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลหรือองค์กรยุติธรรมอื่น เพื่อจะได้รับโอกาสถ่วงดุลแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่ง เพื่อให้เกิด ความถูกต้องและเป็นธรรมต่อจำเลยทุกคน”¹⁵

การตรวจสอบทบทวนคำพิพากษาในคดีอาญาจะต้องตรวจสอบจากสำนวนคดีของศาลชั้นต้นเป็นหลัก ซึ่งศาลสูงอาจออกนั่งพิจารณาฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจา ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยก็ได้ และจะทำการตรวจสอบทบทวนแก้ไขในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- 1) การตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมาย เช่น การปรับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมาย และการตรวจสอบทบทวนในข้อกฎหมายอื่นๆ แต่ต้องเป็นข้อกฎหมายที่สำคัญที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) การตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เป็นการตรวจสอบโครงสร้างในทางวิธีพิจารณาความของคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา เช่น ศาลมีคำสั่งไม่รับฟ้อง ทั้งที่คดีโจทก์มีมูลความผิด ศาลพิจารณาพิพากษาคดีที่ขาดอายุความแล้ว หรือกรณีศาลพิจารณาพิพากษาคดีที่โจทก์มิใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย เป็นต้น¹⁶

การอุทธรณ์ฎีกาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 61 วรรคสอง “คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญา หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา¹⁷ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติถูกจำกัดสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่ง เช่น คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งหากพิจารณาถึงสภาพการณ์ทางสังคมและการเมืองในปัจจุบันที่ได้ให้การรับรองสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญากว้างขวางมากขึ้น จึงสมควรที่จะสร้างดุลยภาพระหว่างประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกับการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา¹⁸

จากการวิเคราะห์หลักการทบทวนคำพิพากษา (Review) เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษา ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมาย (error in law) และการตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุล (check and balance) เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเป็นการป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากในการพิจารณาคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคดีในศาลทหาร หรือศาลยุติธรรมจะต้องเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม (Fair Trail) สิทธิต่างๆ ของจำเลยจะต้องได้รับความคุ้มครอง ซึ่งกระบวนการในการที่จะชี้ขาดความผิดของจำเลยจะต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม และในการดำเนินคดี ศาลมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนคู่ความมีอำนาจหน้าที่ในการร้องขอและการได้รับพิจารณาคดี ซึ่งในการควบคุมการพิจารณาคดีและการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลเองย่อมมีโอกาสเกิดความผิดพลาดบกพร่องขึ้นได้ และ

ย่อมส่งกระทบต่อสิทธิของคู่ความในคดี ทำให้คู่ความอาจได้รับผลคดีไม่ถูกต้องชอบธรรมตามความผิดพลาดบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณาที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีนั้นเป็นเพียงบุคคลธรรมดาปุถุชนทั่วไป ย่อมอาจเกิดข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีได้ การอุทธรณ์ฎีกา จึงมีความจำเป็นในการแก้ไขความผิดพลาดในการควบคุมการพิจารณาคดีและการวินิจฉัยชี้ขาดคดี และเพื่อเป็นการแก้ไขความผิดพลาดให้ได้ความถูกต้องเที่ยงธรรมที่สุด กฎหมายจึงให้คณะองค์ตุลาการด้วยกันที่มีลำดับสูงกว่าสามารถตรวจสอบหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาของศาลที่อยู่ในลำดับต่ำกว่าได้

3. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

หลักความเสมอภาคเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด ฯลฯ ซึ่งเป็นหลักที่ควบคุมไม่ให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ โดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นโดยเฉพาะ หากรัฐให้เหตุผลที่ไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ หลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้¹⁹

ตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองฝรั่งเศส ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 ได้บัญญัติรับรองความเสมอภาคของบุคคลไว้ถึง 3 มาตรา ได้แก่

- 1) มาตรา 1 “มนุษย์กำเนิดและดำรงชีวิตอย่างอิสระและเสมอภาคกันตามกฎหมาย การแบ่งแยกทางสังคมจะกระทำได้อีกก็แต่เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม”
- 2) มาตรา 6 “กฎหมาย คือ การแสดงออกของเจตนารมณ์ร่วมกัน...กฎหมายจะต้องเหมือนกันสำหรับทุกคนไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองหรือลงโทษก็ตาม พลเมืองทุกคนเท่าเทียมกันเบื้องหน้ากฎหมายและได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกันในเรื่องศักดิ์ศรี สถานะ และงานภาครัฐตามความสามารถโดยปราศจากความแตกต่างเว้นแต่เฉพาะหลังและพรสวรรค์ของแต่ละคน”

- 3) มาตรา 13 “เพื่อทำนุบำรุงกองทัพและเพื่อรายจ่ายในการดำเนินงานของรัฐ จำเป็นที่จะต้องเก็บภาษี ซึ่งจะต้องมีการกระจายภาระภาษีอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับพลเมืองทุกคนโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละคน”

ปฏิญญาดังกล่าวมีอิทธิพลต่อประเทศไทยในการกำหนดบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยมีรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่บัญญัติหลักความเสมอภาคไว้และมักบัญญัติให้ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน แต่การใช้กฎหมายของไทยนับตั้งแต่ที่ได้มีการนำหลักความเสมอภาคมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก หลักดังกล่าวแทบไม่ค่อยได้รับการกล่าวถึง เป็นเพียงหลักการ ที่บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้โดยไม่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด พัฒนาการของหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทยจึงเป็นไปอย่างจำกัด มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไปจนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดอย่างเห็นได้ชัด โดยมีการนำแนวคิดหลักความเสมอภาคในต่างประเทศ มาบัญญัติเป็นหลักความเสมอภาคในมาตรา 30 แห่งรัฐธรรมนูญจึงทำให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ²⁰

ความเสมอภาค แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเสมอภาคทั่วไป เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่อาจกล่าวอ้างกับการกระทำใดๆของรัฐได้ หากเรื่องนั้นมิได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใดมีหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วก็ให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้น และ ความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง เป็นหลักความเสมอภาคที่ใช้เฉพาะภายในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับชายและหญิง เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างหลักความเสมอภาคทั่วไปกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นถือว่าหลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นพื้นฐานของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หลักความเสมอภาคทั่วไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกๆ เรื่องโดยไม่จำกัดขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลทุกๆ คนย่อมอ้างหลักความเสมอภาคทั่วไปได้ ส่วนหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องอาจถูกจำกัด โดยใช้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ดังนี้

- 1) ต้องใช้เกณฑ์อันเดียวกันกับทุกคน เว้นแต่สถานการณ์แตกต่างกันไป หลักเกณฑ์ทั่วไปของการปฏิบัติคือต้องใช้กฎเกณฑ์เดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน เว้นแต่สถานการณ์แตกต่างกันออกไป

- 2) การใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎเกณฑ์การใช้ที่แตกต่างกัน ต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ต้องมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ถึงแม้จะอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแต่ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญนั้นแตกต่างกันแล้วกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้บังคับนั้นต้องแตกต่างกันไปด้วย แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน
- 3) การปฏิบัติให้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากประโยชน์มหาชน การปฏิบัติต่อบุคคลตามหลักความเสมอภาคต้องคำนึงถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะเหนือประโยชน์ส่วนบุคคลหรือประโยชน์ของปัจเจกชน จะอ้างหลักความเสมอภาคในการใช้กฎเกณฑ์ เพื่อมาคุ้มครองปัจเจกชนนั้นไม่ได้
- 4) การอ้างประโยชน์สาธารณะเพื่อไม่ต้องเคารพต่อหลักความเสมอภาค จะต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ การอ้างประโยชน์สาธารณะ ในการปฏิบัติให้แตกต่างกัน แม้จะถือประโยชน์ว่าเป็นการกระทบหลักแห่งความเสมอภาคและก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติก็ตาม ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ ซึ่งการแบ่งแยกที่ไม่สามารถยอมรับได้ เช่น การแบ่งในเรื่องแหล่งกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนา เพศ เป็นต้น
- 5) การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมมุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ การเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่หรือการปฏิบัติในทางบวก เป็นการดำเนินการตามกฎหมายที่แตกต่างกันในลักษณะชั่วคราวที่ผู้ที่มีอำนาจกำหนดขึ้น มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและยกระดับบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่มีสถานะด้อยกว่าบุคคลอื่น เพื่อทดแทนความไม่เท่าเทียมกันที่ดำรงอยู่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องความเสมอภาคไว้เป็นการเฉพาะในหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ดังนี้

- 1) มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน วรคสอง “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” วรคสาม “การเลือกปฏิบัติโดยไม่ธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้...”

- 2) มาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้” วรรคสอง “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้” วรรคสาม “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี วรรคสี่ “ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้” วรรคห้า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”²¹

จากการวิเคราะห์หลักความเสมอภาคที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เห็นได้ว่าการต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาค เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ประเด็นสำคัญกำหนดว่า “หากมีการใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎเกณฑ์การใช้ที่แตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน” เมื่อศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ซึ่งเป็นห้วงระหว่างเวลาที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก การพิจารณาพิพากษาต่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีเพียงชั้นเดียว คือ ศาลทหารชั้นต้น และจะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้ ซึ่งแตกต่างจากศาลอื่นแม้ว่าจะอยู่ในภาวะดังกล่าว เช่น ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลแรงงาน ศาลเยาวชนและครอบครัว ฯลฯ ยังคงให้มีการอุทธรณ์ฎีกาได้เช่นเดียวกันกับในภาวะปกติ ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลอยู่ในสถานะที่เหมือนกัน เช่น การสอบสวน การออกหมายค้น การออกหมายจับกุม การสั่งควบคุมตัว การปล่อยตัวชั่วคราว และการรับฟ้องคดีอาญา รวมถึงการอุทธรณ์ฎีกา ฯลฯ กฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจึงจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน

4. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาสอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และ

ความเสมอภาค ของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ²²

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 มีสาระสำคัญเป็นข้อความจำนวน 30 ข้อ และมีข้อความที่กำหนดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับสิทธิด้านกฎหมายจำนวน 6 ข้อ ดังนี้

- 1) ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
- 2) ข้อ 7 ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และจากการยุยงให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว
- 3) ข้อ 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอันมีประสิทธิผลจากศาลที่มีอำนาจแห่งรัฐต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
- 4) ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้
- 5) ข้อ 10 ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณากำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและข้อกล่าวหาอาญาใดต่อตน
- 6) ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี

ข้อ 11 (2) บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาใด อันเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นใด อันมิได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นไม่ได้ และจะกำหนดโทษที่หนักกว่าที่บังคับใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้²³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะในหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาดังนี้

- 1) มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง
- 2) มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้...

จากการวิเคราะห์หลักสิทธิเสรีภาพที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เห็นได้ว่าการต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 กล่าวคือ หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ตามหลักสิทธิเสรีภาพให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเรื่องการตรากฎหมายที่จะมีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย แต่ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 61 มิได้บัญญัติเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของคู่ความในการต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้น นอกจากนี้ ตามมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลว่าย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่ว่าชายหรือหญิง การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุใดในเรื่องใดๆ จะกระทำมิได้ ดังนั้น การจำกัดสิทธิเสรีภาพของคู่ความซึ่งเป็นบุคคลตามกฎหมายในการอุทธรณ์ฎีกาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ จึงไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ อาจทำให้บุคคลไม่ได้รับคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ในขณะที่ศาลอื่น เช่น ศาลยุติธรรม ยังคงให้สิทธิการอุทธรณ์ฎีกาแก่คู่ความเช่นเดิม อันอาจถือได้ว่ารัฐมีการเลือกปฏิบัติแก่บุคคลโดยไม่เป็นธรรม

บทสรุป

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาปกติ เมื่อศาลทหารชั้นต้น ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีใดแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นสามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นต่อศาลทหารกลาง อีกทั้งสามารถยื่นฎีกาคำพิพากษาของศาลทหารกลางต่อศาลทหารสูงสุดได้ รวม 3 ชั้น แต่หากเมื่อบ้านเมืองอยู่ในเวลาที่มีการรบ เวลาที่มีสถานะสงคราม หรือเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ทำให้ศาลทหารในเวลาปกติแปรสภาพเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 36 มีผลให้คู่ความในศาลทหาร ถูกจำกัดสิทธิมิให้อุทธรณ์ฎีกา คดีเป็นอันสิ้นสุดเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นเท่านั้น

จากการศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์ข้อมูลหมาย งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการต่างๆ พบข้อจำกัดทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องความเด็ดขาดรวดเร็ว ในการดำเนินคดี โดยลดกระบวนการพิจารณาคดีจากระบบ 3 ศาล เหลือเพียงศาลเดียว คู่ความไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลที่สูงกว่าได้อีก ก่อให้เกิดผลเสียในการอำนวยความสะดวกแก่จำเลยเป็นอย่างมาก โดยจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ต้องยอมรับต่อผลแห่งคำพิพากษา ซึ่งหากมีกฎหมายเปิดช่องให้จำเลยสามารถยื่นอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นได้ ก็จะเป็นโอกาสที่จะช่วยเยียวยาให้แก่บุคคลที่สุจริตนำไปสู่การแก้ไขคำพิพากษาให้ถูกต้องเป็นธรรมได้
2. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษา (Review) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญทางกฎหมาย ที่มุ่งเน้นให้มีการตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมาย ตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล และเป็นการตรวจสอบถ่วงดุล คุ่มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา แต่หากมีกฎหมายเปิดช่องให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ก็จะเป็นการป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการดำเนินคดีในศาลชั้นต้น
3. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากมีหลักการสำคัญเพื่อดำรงความเสมอภาคไว้ว่า “หากมีการใช้กฎหมายที่แตกต่างกันต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎหมาย”

- การใช้ที่แตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน” ในที่นี้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลทุกประเภทเหมือนกัน ได้แก่ การสอบสวน การออกหมายค้น การออกหมายจับกุม การสั่งควบคุมตัว การปล่อยตัวชั่วคราว การรับฟ้องคดีอาญา รวมถึง การอุทธรณ์ฎีกา ดังนั้น กฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน ศาลทหารในเวลาไม่ปกติจึงควรให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลสูงได้เช่นเดียวกันกับศาลอื่น
4. การต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากการตราพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 61 อันเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพมิได้มีการบัญญัติเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของคู่ความในการอุทธรณ์ฎีกา และทำให้บุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ว่าบุคคลย่อมมีความเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุในเรื่องใดๆ จะกระทำมิได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรม ดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักสิทธิเสรีภาพให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 61 วรรคสอง โดยกำหนดให้ “คู่ความสามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นไปยังศาลทหารสูงสุดได้ และเมื่อศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วจึงให้คดีเป็นอันถึงที่สุด”

เอกสารอ้างอิง

- ¹ ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 – 2564.กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร: กรุงเทพฯ: 2559.
- ² ศรีนยา สี่มา, รายการ ร้อยเรื่องเมืองไทย เรื่อง...พระธรรมนุญศาลทหาร. กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร; 2558.
- ³ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61.
- ⁴ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 45.
- ⁵ ประกาศกองทัพบก ฉบับที่ 1/2557 เรื่อง การประกาศใช้พระราชบัญญัติ กฏอัยการศึก.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 97 ง .4 มิถุนายน 2557.
- ⁶ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 เรื่อง ความผิดที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 92 ง.30 พฤษภาคม 2557.
- ⁷ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38/2557 เรื่อง คดีที่ประกอบด้วยการกระทำหลายอย่างเกี่ยวโยงกันให้อยู่ในอำนาจของศาลทหาร.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 92 ง.30 พฤษภาคม 2557.
- ⁸ คำสั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 เรื่อง ให้ผู้มีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะแต่การสงครามนำส่งมอบ.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 96 ง.2 มิถุนายน 2557.
- ⁹ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 50/2557 เรื่อง ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะแต่การสงคราม.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 100 ง.5 มิถุนายน 2557.
- ¹⁰ อรรถพล แก้วपालชน.การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาปกติกับในเวลาไม่ปกติ ศึกษากรณีสิทธิการอุทธรณ์ฎีกา.วิชาการค้นคว้าอิสระ. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2557.
- ¹¹ นรเศรษฐ์ ศรีธรรม.การจำกัดสิทธิการอุทธรณ์ฎีกาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ.เอกสารวิจัย หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรชั้นสูง โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ. 2557.หน้า 11.
- ¹² ประพันธ์ ทรัพย์แสง.การค้นหาคำความจริงของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง: แนวทางปัญหาสู่ความเป็นระบบโต้สวนเต็มรูปแบบ.เอกสารวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 8 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักศาลยุติธรรม.2548.หน้า 13 – 14.

¹³ คณิต ฒ นคร.กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ): สำนักพิมพ์วิญญูชน 2549. หน้า 8.อ้างถึงใน นรเศรษฐ์ ศรีธรรม,2557:หน้า 12.

¹⁴ ไพรเวต ข่าวศาล, ฉบับที่ 21 (1 กันยายน 2480): หน้า 225.อ้างถึงใน นรเศรษฐ์ ศรีธรรม, 2557: หน้า 12.

¹⁵ คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา. ม.ป.ป. .รายงานการศึกษา เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานศาลยุติธรรมตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการปัจจุบัน หน้า 36 - 40.อ้างถึงใน นรเศรษฐ์ ศรีธรรม,2557:หน้า 8 - 9.

¹⁶ ประเสริฐ โทลั่วประดิษฐ์.2547.ปัญหาการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง: ศึกษากรณีหลักการทบทวนคำพิพากษา. เอกสารวิชาการหลักสูตรผู้พิพากษาศาลชั้นต้น สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.หน้า 25.อ้างถึงใน นรเศรษฐ์ ศรีธรรม,2557:หน้า 7.

¹⁷ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 61 วรรคสอง.

¹⁸ กิตติศักดิ์ พรหมณะนันท์.2557.การห้ามอุทธรณ์ฎีกาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการอุทธรณ์คำสั่งขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว.เอกสารวิจัยหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรชั้นสูง โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ.หน้า 23.

¹⁹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, หลักความเสมอภาค วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 2.มิถุนายน 2543, หน้า 164.อ้างถึงใน สิริชัย เกตุสวาสดี, 2557: หน้า 27 - 28.

²⁰ ปรีดี พนมยงค์.คณะราษฎรกับการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 24 มิถุนายน, ในแนวคิดประชาธิปไตยของปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535) หน้า 41-43.อ้างถึงในสมคิด เลิศไพฑูรย์, หลักความเสมอภาค วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2543, หน้า 174.อ้างถึงใน สิริชัย เกตุสวาสดี, 2557: หน้า 29.

²¹ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. 2559.

²² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542. รก.2542/118 ก/1/25 พฤศจิกายน 2542.

²³ กรมองค์การระหว่างประเทศ.,ม.ป.ป. .ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้นที่ <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/book.pdf>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก อรรถพล แผ้วพาลชน

วัน เดือน ปี เกิด

28 มกราคม 2510

ประวัติสำเร็จศึกษา

พ.ศ.2529

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ.2533

เนติบัณฑิต สมัยที่ 52

พ.ศ.2559

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2532 - 2533

นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารช่างที่ 21

พ.ศ.2533 - 2538

นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์

พ.ศ.2538 - 2542

นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารช่างที่ 11

พ.ศ.2542 - 2547

อัยการผู้ช่วยศาลมณฑลทหารบกที่ 32

พ.ศ.2547 - 2548

อัยการศาลจังหวัดทหารบกพิษณุโลก

พ.ศ.2548 - 2549

อัยการศาลมณฑลทหารบกที่ 13

พ.ศ.2549 - 2550

อัยการศาลมณฑลทหารบกที่ 32

พ.ศ.2550 - 2553

นายทหารพระธรรมนูญ ศูนย์การกำลังสำรอง

พ.ศ.2553 - 2556

นายทหารพระธรรมนูญ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน

พ.ศ.2556 - 2557

ตุลาการพระธรรมนูญ สำนักตุลาการทหาร

กรมพระธรรมนูญ

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2557 - 2560

รองผู้อำนวยการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ

กรมพระธรรมนูญ